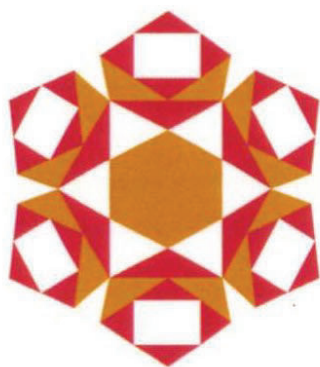

SEGÉDKÖNYVEK
A NYELVÉSZET TANULMÁNYOZÁSÁHOZ 176.

NYELV ÉS KÉP

Szerkesztette
GECSŐ TAMÁS – SÁRDI CSILLA

KODOLÁNYI JÁNOS FŐISKOLA, SZÉKESFEHÉRVÁR
TINTA KÖNYVKIADÓ, BUDAPEST

NYELV ÉS KÉP

SEGÉDKÖNYVEK
A NYELVÉSZET TANULMÁNYOZÁSÁHOZ 176.

NYELV ÉS KÉP

Szerkesztette
GECSŐ TAMÁS – SÁRDI CSILLA

KODOLÁNYI JÁNOS FŐISKOLA, SZÉKESFEHÉRVÁR
TINTA KÖNYVKIADÓ, BUDAPEST
2015

SEGÉDKÖNYVEK
A NYELVÉSZET TANULMÁNYOZÁSÁHOZ 176.

Sorozatszerkesztő
KISS GÁBOR

Lektor
GECSŐ TAMÁS

A szerkesztésben közreműködött
FOLMEG MÁRTA, SZELE BÁLINT

ISSN 1419-6603
ISBN 978-963-409-022-9

© A szerzők, 2013
© Gecső Tamás – Sárdi Csilla, 2015
© TINTA Könyvkiadó, 2015

Kiadja:
KODOLÁNYI JÁNOS FŐISKOLA
1139 Budapest,
Frangepán utca 50–56.

TINTA KÖNYVKIADÓ
1116 Budapest,
Kiskőrös utca 10.

A kiadásért felelős
a TINTA Könyvkiadó igazgatója
Felelős szerkesztő: Mandl Orsolya
Műszaki szerkesztő: Heiszer Erika
Borítóterv: Temesi Viola

TARTALOM

BAJNÓCZI BEATRIX – T. BALLA ÁGNES Akkor és most: elsőéves anglisztika BA szakos hallgatók nyelvi előképzettsége	9
BAJZÁT TÜNDE Munkahelyi kommunikáció az észak-magyarországi régió vállalatainál	15
BODA ISTVÁN KÁROLY – PORKOLÁB JUDIT Verbális és vizuális üzenetek. Nyelv és kép találkozása Orbán Ottó <i>Hajnal Gabriella gyapjából szőtt, piros-kék emberfejei</i> című ciklusában	21
DORÓ KATALIN – SZABÓ GILINGER ESZTER A tükör két oldala. Elsőéves angolos hallgatók önképe és az oktatók róluk kialakított képe.	31
FOLMEG MÁRTA A szituációs kontextus és a társadalmi nem összefüggései	38
FORGÁCS TAMÁS A frazeológiai egységek jelentésviszonyainak kérdéséhez	43
GÁLOSI ADRIENNE „Ut pictura poesis”. Adalékok kép és szó összevetésének történetéhez.	50
GECSŐ TAMÁS A nem természetes jelek képisége	57
AKASHA GHABOOSI The Frequency, Distribution and Functions of <i>OK</i> in Academic Speech	67
HARDINÉ MAGYAR TAMARA Egy nekrológ vizsgálata. A halotti búcsúbeszéd a politikai nyelvhasználatban.	80
HORVÁTH KATALIN Képiség a nyelvben	87
KÁRPÁTI ESZTER Mondja vagy mutatja? Miről szólnak a beszélgetős műsorok a mai magyar televíziózásban?	94
KEGYESNÉ SZEKERES ERIKA A nő – képben és szóban. A nőkép metaforái és egyéb alakzatai.	99

KISS TÍMEA	
Ady Endre <i>Az eltévedt lovas</i> című versének és <i>The Lost Horseman</i> című műfordításának alakzatvizsgálata	109
KLIPPEL RITA	
Milyen az egymásról alkotott képünk? Sztereotípiavizsgálat magyar–magyar viszonylatban	116
KOVÁCS MÁTÉ	
Nyelvi és vizuális kommunikáció egyetemi weblapokon	120
DUBRAVKA KUBATOV	
Recognizing the emotion in the picture and understanding of emotional metaphor in second language	129
LADÁNYI MÁRIA	
Képiség és névadó motívumok a magyar jelnyelvben	135
LECHNER ILONA	
A <i>bűn</i> fogalom metaforikus konceptualizálása a Biblia szövegében	141
LÓRINCZ JULIANNA	
József Attila-versek képi elemeinek fordítása	148
LUKÁCS ANDRÁS	
Idegen nyelvi lexika az angol és a magyar nyelvű útikönyvekben	153
MAGYARNÉ SZABÓ ESZTER	
Verbális humor ogre módra, avagy miért szórakoztatóak a Shrek-történetek?	158
MÓZES DOROTTYA	
Bimedialis narratíva W. G. Sebald <i>Austerlitz</i> című regényében	163
NÁDAI JULIANNA – GARAI ANNA	
Smartphone, tablet, app és a tanulás újszerű formái	169
NAGY PÉTER	
Jelnyelv az orosznyelv-oktatásban	174
NAGY SÁNDOR ISTVÁN	
Én úgy szeretem már Rodostót, hogy soha el nem felejthetem Zágont! Mikes Kelemen <i>Törökországi levelek</i> című műve Gelu Păteanu-féle román fordításának nyelvi sajátosságai	180
NAGY TAMÁS	
A képversek pragmatikája. A nyelvi és képi összetevők oszcillációjának kognitív megközelítése a kalligramok produkciója és percepciója során	187
ORTUTAY KATALIN	
Nyelvi alakzatok a francia jogi nyelvben	193

PÁLINKÁS ISTVÁN	
Fogalmi integráció és képek a metafora és az irónia feldolgozásában	199
PRAX LEVENTE	
Szerializmus Bódy Gábor <i>Amerikai anizs</i> és Peter Greenaway <i>A rajzoló szerződése</i> című filmjében.	208
RÓZSAVÁRI NÓRA	
Spanyol eredetű szóképek a magyar nyelvben.	214
SÁGI ATTILA	
Hangulatjelek használata a japán írásbeli kommunikációban.	218
SÁRDI CSILLA	
Angol után német: szótanulási stratégiák empirikus vizsgálata	225
SCHIRM ANITA	
Képi és nyelvi alakzatok az óriásplakátokon.	232
SERESI MÁRTA	
Nyelvi és képi információk a tolmácsolásban	241
SÓLYOM RÉKA	
A grafikus ábrázolási lehetőség szerepe neologizmusok szemantikai felépítésének vizsgálatában	246
SPANNRAFT MARCELLINA	
Vizuális észleletek adekvát nyelvi közvetítése a színházi előadások narrált változatában	254
SZALKAY ATTILA	
A vizuális érzékelés útján szerzett emlékek felhasználása a szövegértelmezéshez	259
SZELE BÁLINT	
A műfordítás határai: egy kínai vers magyar fordításainak margójára Illyés Gyula átültetése kapcsán	266
SZILÁGYI ILDIKÓ	
Képi és nyelvi elemek viszonya a 20. századi francia költészetben.	272
SZILÁGYI-KÓSA ANIKÓ	
A „név” állandósult szókapcsolatok elemeként a németben és a magyarban.	279
TACZMAN ANDREA	
Képek nevelési célok szolgálatában.	285
TAKÁCS IZABELLA	
Vizuális eszközök a szerbiai sajtóban a propagandagépezet szolgálatában	292
T. BALLA ÁGNES – DORÓ KATALIN	
Milyen a jó nyelvtanár? Tanár és nem tanár szakos hallgatók meglátásai	296

TÓTH ÉVA

Tiszteletudó, tiszteletudóbb.

A magyar anyanyelvű, Németországban Erasmus-ösztöndíjat
elnyert hallgatók írásbeli kommunikációja ottani oktatóikkal 302

TÓTH GABRIELLA

Versfordítások: a célnyelvi beszélőközösség kétpólusú világképének tükrői 307

TULTZ KATALIN

Anglicizmusok a mai orosz beszélt nyelvben 314

ZAJACZ ZITA

Mikulásné, rénsajt és egyéb reáliák finn
gyermekirodalmi képeskönyvek fordításában.....322

ZSUBRINSZKY ZSUZSANNA

A szubliminális üzenetek hatása a reklámokban.....328

A *BŰN* FOGALOM METAFORIKUS KONCEPTUALIZÁLÁSA A BIBLIA SZÖVEGÉBEN

1. Bevezető

A *bűn* egy olyan fogalom, ami minden ember gondolkodásában jelen van, áthatja életünket attól függetlenül, hogy valaki vallásosnak vallja-e magát vagy sem. Mégis ha meg kellene magyaráznunk, mi is a *bűn*, minden valószínűség szerint elgondolkodnánk a definíción.

A *bűn* szorosan összekapcsolódik a vallással. Jelen tanulmány viszont a fogalomnak a különböző egyházak által meghatározott definícióján túlmenően nem foglalkozik annak részletes teológiai értelmezésével. A cikkben a fogalmat kognitív nyelvészeti oldalról közelítem meg, a Biblia nyelvi anyagát tanulmányozva. A cél tehát annak felderítése, hogy a Bibliát olvasva az emberek hogyan konceptualizálják a *bűn* fogalmat.

E rövid bevezetőt követően a 2. alpontban rövid áttekintést nyújtok magáról a metaforikus konceptualizálás folyamatáról, majd következő lépésként rátérek kutatásunk tárgyára, a *bűn* fogalomra. A 3. alpontban taglalom a különböző definiálási alternatívák közül azokat, amelyek relevánsak a kutatást illetően. A 4. alpont a kutatás eredményeit tartalmazza, végezetül megpróbálok választ adni arra a kérdésre, hogy a keresztény egyházak által megadott definíciók egybeesnek-e jelen kutatás eredményeivel és következtéseivel.

2. A metaforikus konceptualizációról

Egy fogalomnak csak akkor van jelentése számunkra, csak akkor hordoz információt, ha azzal kapcsolatosan van bárminemű tapasztalatunk. A jelentés valójában azonos a konceptualizációval (Bańcerowski 2000: 243). Egy fogalom konceptualizációja, vagyis jelentésének megalkotása elménkben különböző kognitív folyamatok, például kategorizáció, fogalmi keretek (frame-ek) létrehozása, metafora, metonímia, fogalmi integráció, alak-háttér elrendezés, képi séma stb. eredményeként történhet meg, mely folyamatok nagy része testi tapasztalatainkra vezethető vissza. Ezek a kognitív mechanizmusok természetesen nem tudatosan működnek, és nélkülük lehetetlen lenne számunkra értelmezni a körülöttünk lévő világ entitásait. A konceptuális folyamatok funkciója nem más, mint hogy segítségünkre legyenek fogalmi rendszerünk felépítésében, valamint az új tapasztalatok értelmezése által annak bővítésére, változtatására (Kövecses–Benczes 2010).

Az előzőekben felsorolt mentális tevékenységeink közül a továbbiakban a metaforára térünk ki, amely Bańcerowski megfogalmazásában „olyan eszköze az embernek, amely lehetővé teszi bizonyos absztrakt cselekvések és tartalmuk konkrét módon történő kifejezését. A metaforának köszönhetően az ember jobban felfogja azt, amit képtelen teljes egészében megérteni, nevezetesen az érzelmeket, az értékeket, a pszichikai folyamatokat”

(Bańczerowski 2000: 322). A metaforikus leképezések rendszerében az absztrakt fogalom (cél tartomány) bizonyos elemei kivetítődnek a konkrétabb (forrástartomány) fogalom megfelelő elemeire, ami ezáltal hozzáférést biztosít az elvont fogalomhoz, így segítve annak megértését. A metaforikus jelentés nem vezethető le egyszerűen a fogalmi metaforából, a leképezések rendszeréből, a metaforikus következményekből vagy következtetésekből. A metafora interpretációja kontextusban történik, a kontextus változása által változhat a metaforikus nyelvi kifejezés, illetve a bázisát képező fogalmi metafora is, tehát azok szoros összeköttetésben vannak (Kövecses 2005).

3. A *bűn* definíciói

A hétköznapi, magát nem vallásosnak valló ember számára a *bűn* etikai, filozófiai-erkölcsi jellegű fogalomnak tűnik. A *Magyar néprajzi lexikon* magyarázata szerint a *bűn* nem más, mint az erkölcsi normák megszegése, mely normák az ember belső tulajdonságaiból, illetve az általánosan elfogadott társadalmi elvárásokból erednek. Egy társadalom tagjaként *bűnt* követünk el, ha olyan magatartást tanúsítunk, amelyet a közvélemény elítél. A *bűn* szociokulturális értelmezése kultúránként, koronként változhat az éppen aktuális elvárásoknak megfelelően. *Bűnt* követhetünk el cselekedettel, szóval vagy akár gondolatban is.

A *bűn* értékrendi definícióját *Aquinói Szent Tamás* határozta meg. Eszerint a *bűn* az Istentől való elfordulást jelenti a változásnak alávetett javakhoz való odafordulás által. Mivel az emberi akarat a jóra, tehát az értékekre van beállítva természete szerint, ezért a *bűnös* választásban fölborult az értékrend (Veres 1993: 35).

A keresztény egyházak *bűn* koncepciója némileg eltér egymástól, ennek részletes teológiai elemzésétől viszont eltekintek. Mivel a 2011-es népszámlálás adatai alapján a magyar társadalom többsége a katolikus (71,28%) és a protestáns (25,19%) felekezetekhez tartozik, a definícióként a Római Katolikus Egyház Katekizmusa, illetve a Heidelbergi Káté idevágó kérdéseit adom meg.

A Római Katolikus Egyház Katekizmusának 392–394. kérdéseire adott válaszok egyértelműen meghatározzák, hogy mi a *bűn*, emellett kiemelik a *bűnök* közötti különbséget is.

392. Mi a *bűn*?

A *bűn* „az örök törvénnyel ellenkező szó, cselekedet vagy vágy” (Szent Ágoston). Az *Ő* szeretete elleni engedetlenséggel bántja Istent. Megsebzí az ember természetét, és sérti az emberi szolidaritást. Krisztus szenvedésében maradéktalanul föltárja a *bűn* súlyosságát, és irgalmasságával legyőzi.

393. Többféle *bűn* van-e?

A *bűnök*nek igen nagy változatossága van. Különböznek egymástól tárgyuk szerint, vagy az erények és a parancsolatok szerint, melyekkel ellenkeznek. Irányulhatnak közvetlenül Istenre, a felebarátra vagy önmagunkra. Az elkövetés módja szerint lehet vétkezni gondolattal, szóval, cselekedettel és mulasztással.

394. Súlyosság tekintetében milyen különbség van a *bűnök* között?

Van halálos *bűn* és van bocsánatos *bűn*.

A protestáns egyházak tanítása szerint az ember eleve *bűnösnek* születik. A *bűn* pedig nem más, mint Isten törvényeinek megszegése. A Heidelbergi Káté 3–8. kérdéseiből ki-

tűnik, hogy az eredendő bűn kimagasló jelentőséggel bír, és a bűnök közötti különbségtétel nem játszik központi szerepet.

3. Honnan ismered meg nyomorúságodat?

Isten törvényéből. Róm 3,20

4. Mit követel tőlünk Isten törvénye?¹

Krisztus az, aki megtanítja nekünk a törvény lényegét Máté evangéliuma 22. részében: „Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. Ez az első és nagy parancsolat. A második hasonló ehhez: Szeresd felebarátodat, mint magadat. E két parancsolattól függ az egész törvény és a próféták.”²

¹5Móz 10,12; 3Móz 19,18 • ²Lk 10,27

5. Megtarthatod-e mindezt tökéletesen?

Nem,¹ mert természetem szerint hajlamos vagyok Istent és felebarátomat gyűlölni.²

¹Róm 3,10.23; 1Jn 1,8 • ²Róm 8,7; Ef 2,3

6. Vajon Isten teremtette volna az embert ilyen gonosszá és romlottá?

Nem.¹ Isten az embert jónak teremtette, saját képére,² azaz igazságosságra és valóságos szentségre alkotta,³ hogy teremtő Istent igazán megismerje, szívből szeresse, vele örökké boldogan éljen, őt dicsérje és magasztalja.⁴

¹1Móz 1,31 • ²1Móz 1,26–27 • ³Ef 4,24 • ⁴2Kor 3,18; Kol 3,10

7. Akkor hogyan fajult az ember ilyen gonosszá?

Első szüleink, Ádám és Éva az Édenkertben bűnbe estek, és engedetlené váltak.¹ Emiatt a mi természetünk úgy eltorzult, hogy minden ember bűnben fogantatik és születik.²

¹1Móz 3; Róm 5,12.18–19 • ²Zsolt 51,7

8. Annyira megromlottunk tehát, hogy minden jóra képtelenek, de minden gonoszságra kaphatók vagyunk?

Igen,¹ hacsak Isten Lelke újjá nem szül minket.²

¹1Móz 6,5; Jób 14,4; 15,16.35; Ézs 53,6 • ²Jn 3,6

Teológiai vonatkozásban a vallásszakértők a bűn fenti definícióival kapcsolatosan számos problémát felvetnek, de a vizsgálat célja nem a teológiai elemzés, ezért nem részletezem azokat.

4. A kutatásról

4.1. A kutatás tárgya és menete

A vizsgálat tárgyát a Károli Gáspár által fordított *Biblia* teljes szövege képezte. A keresés egyszerűsítése érdekében az interneten online elérhető bibliát használtam. A *bűn* keresési kifejezés megadásával névszói használatban 676 találatot kaptam. Az *Ószövetségben* 446, míg az *Újszövetségben* 230 alkalommal fordul elő a keresett szó.

Az ily módon összegyűjtött bibliai részleteket tartalmi elemzésnek vettem alá, amelynek során kiválogattam a *bűn* fogalommal kapcsolatos metaforikus nyelvi kifejezéseket, amelyek a vizsgálati korpuszt alkották.

Felvetődik azonban a kérdés, hogy melyik kifejezés mondható metaforikusnak. Ennek megállapítására az ún. metaforaazonosítási eljárás elveit (metaphor identification procedure, MIP) vettem figyelembe, amelyeket a közelmúltban létrejött *Pragglejaz csoport*

tagjai dolgoztak ki. Ezt a többlépcsős eljárást alkalmazva kizárható a szubjektivitás, a kutató nyelvi intuíciója (Kövecses 2010: 5).

A metaforikus nyelvi kifejezések alapján fogalmi metaforákat gyűjtöttem össze, majd következő lépésként a tisztánlátás érdekében rendszereztem azokat.

4.2. A kutatás eredményei: a *bűn* fogalmi metaforái

4.2.1. A BŰN ÉLŐLÉNY metafora

A vizsgálati korpuszban számos metaforikus nyelvi kifejezést találunk, amelyek azt bizonyítják, hogy a magyar nyelvben él az említett fogalmi metafora. A BŰN ÉLŐLÉNY fogalmi metafora léteire szolgál bizonyítékul a következő összefoglalás, amelyről érdemes megjegyezni, hogy a fogalmi metaforán kívül, dőlt betűvel, helyszűke miatt csak egy nyelvi példát tüntetek fel, de természetesen a korpuszban további példák is fellelhetők.

A BŰN nem más, mint

- EMBER / ÁLLAT → *a bűn az ajtó előtt leselkedik;*
- ÜLDÖZŐ ÉLŐLÉNY → *bűnötöknek büntetése utolér titeket;*
- ÉLŐLÉNY, amelynek változhat a kora, idősebb lehet → *minden bűneinket öregbítettük;*
- KERESKEDŐ → *magokat teljesen eladták a bűnnek;*
- ÉLŐLÉNY, amit lehet szaporítani → *sokasítá Amon a bűnt;*
- ÉLŐLÉNY, amivel harcolunk, ami le tud győzni minket → *bűneim erőt vettek rajtam;*
- ÉLŐLÉNY, ami csábít vagy kísért → *a megkörnyékező bűnt;*
- ÉLŐLÉNY, aki lehet SZÜLŐ → *a bűn gyermekei;*
- ÉLŐLÉNY, aki lehet a szülő GYERMEKE → *bűnt szül;*
- EMBER, aki elárulhat valamit, tanúskodik valaki ellen, megfoszt a jótól → *bűneink bizonyosságot tesznek mi ellenünk → bűneitek fordították el ezeket tőletek → bűneitek fosztottak meg titeket e jótól;*
- ÚR, URALKODÓ → *szolgája a bűnnek → felszabadult a bűn alól;*
- ÉLŐLÉNY, amelynek van teste, vannak indulatai → *a bűnnek teste, levetkezvén az érzéki bűnök testét;*
- ÉLŐLÉNY, ami egy másik élőlényben van, esetleg kárt tesz benne (TARTÁLY séma) → *a bennem lakozó bűn → kárhóztatá a bűnt a testben;*
- ÉLŐLÉNY, aminek van ereje → *a bűn ereje pedig a törvény.*

4.2.2. A BŰN TÁRGY fogalmi metafora

A BŰN nem más, mint

- TÁRGY, amelynek
  - van súlya (nehéz) → *a bűnök megnehezedtek;*
  - van mérete, ami változhat → *nagy bűnt hoztál → bűnt növelitek;*
- TÁRGY, amit
  - lehet viselni, mint pl. egy ruhadarabot → *viseljed a bűn terhét;*
  - meg lehet osztani másokkal → *ne légy része a más bűneiben;*
  - ki lehet váltani (árucikk) → *a bűnért való pénz → bűnök váltságáért;*
  - ami mozgatható → *bűnt ne vigyenek oda;*
  - amitől különböző módon meg lehet szabadulni:

- el lehet rejteni → *háta mögé vet* (A LÁTÁS TUDÁS metaforából adódik, hogy ha valami a hátam mögött van és ezáltal nem látom, akkor nem tudok róla);
- valaki elveheti azokat → *elveszi a világ bűnét*;
- amiről megfeledkeznek → *bűneikről meg nem emlékezem*;
- át lehet hárítani másra → *tulajdonítsad nékiünk a bűnt*;
- amit meg lehet semmisíteni → *letöröltem... mint felhőt, a bűneidet*;
- amit lehet gyűjteni → *bűnre bűnt halmozzanak*;
- amit nyilvántartásba lehet venni → *bűnöket számon tartod*;
- amit magunk után vonszolunk → *a vétket hazugságnak kötelein vonszák, és a bűnt mint szekeret köteleken*;
- ami elveszhet, és amit lehet keresni → *kerestetik az Izráel bűne*.

4.2.3. A BŰN ÁLLAPOT metafora

A bűn egy olyan ÁLLAPOT,

- amibe bele lehet keveredni nem szándékosan, véletlenül → *nagy bűnbe keveredtél*;
- amelyben benne lehet lenni → *bűneiben járjon*;
- amelyben van rangsor (szándékos cselekedet) → *valának első a bűnben*;
- amiből nem lehet kikerülni → *bűneim elborítják fejemet*;
- amelynek van mélysége → *mélyebben merültek bűneikbe*;
- amiben ha benne maradunk, meghalunk → *bűneitekben fogtok meghalni*;
- amibe beleszületünk → *bűnben születél (eredendő bűn)*;
- ami változhat → *a bűnnek ideig-óráig való gyönyörűségét*;
- ami lehet fertőző (pl. betegség) → *meg nem fertéztetek magokat... minden bűneikkel*.

4.2.4. A bűn egyéb metaforái

A BŰN

- TITOK → *kitudódik a bűn*;
- (TITKOS) CSELEKEDET → *a bűnön nem kapták (azért titkos, mert rossz → ha bevallod, nyílttá lesz)*;
- TÖRVÉNYTELEN, HAZUG CSELEKEDET → *ki vádol... bűnnel*;
- HELY/ÁLLOMÁS, ahová el lehet jutni → *bűnösök útján jár*; ahonnan vissza lehet jönni → *megtéréndenek az ő bűnökből*; ahonnan valakit vissza lehet fordítani → *megtérítvén bűneitekből*; ahová el lehet vezetni valakit (akarata ellenére is) → *bűnre vezették őt*;
- KÖTELÉK → *bűneitől nem szakadt el*;
- RABSÁG → *ő szabadítja meg az ő népét annak bűneiből*;
- LENT VAN → *felemeltelek a porból*; → *bűn alatt vannak*.
- A BŰNÖSSÉ VÁLÁS ÖNKÉNTELEN ESÉS LEFELE → *bűnbe ne ejtsenek téged ellenem*.
- A BŰNÖSSÉ VÁLÁS LETÉRÉS AZ EGYENES ÚTRÓL → *tekervényes a bűnös embernek úta, bűnös térít meg tévelygő útjáról*.
- A BŰNÖS PISZKOS → *minden bűnötöktől megtisztultok, a tisztátalanért*.
- A NEM BŰNÖS TISZTA → *a tiszta ember*.

4.3. Következtetések

A Biblia mindkét része, az Ó-, illetve az Újszövetség is egyértelműen definiálja a *bűn* fogalmat. Az Ószövetség szerint bűnös az, aki hűtlenné válik az Úrhoz (4Mózes 5,6). Az Újszövetségben több definíciót is találunk:

- a) Ami pedig hitből nincs, bűn az (Róma 14,23).
- b) A bűn pedig a törvénytelenység (1. János 3,4).
- c) Minden igazságtalanság bűn (1. János 5,16).

A Biblia szövegét vizsgálva megállapíthatjuk, hogy az ember többféleképpen válhat bűnössé:

- 1) szándékosan, tudatosan (*ne engedd a te szádnak, hogy bűnre kötelezze testedet*);
- 2) nem akarva, valaki vagy valami belekényszeríti a bűnbe (*bűnbe kevernétek az én fejemet a királynál*);
- 3) véletlenül, ami feloldozható valamilyen áldozattal (*bűnössé lesz tévedésből*);
- 4) nem tudatosan (*ha vakok volnátok, nem volna bűnötök; ámde azt mondjátok, hogy látunk: azért a ti bűnötök megmarad*).

5. Összefoglalás

Végezetül megállapíthatjuk, hogy a vizsgálat alapján levont következtetések egybeesnek a keresztény egyházak erkölcskoncepciójával. A református egyház hangsúlyozza az eredendő bűnt, ami azt jelenti, hogy mindenki beleszületik a bűnös állapotba, vagyis akaratán kívül bűnös. Ez megfelel a BŰN ÁLLAPOT fogalmi metaforának, amely részletes leképezési rendszerrel rendelkezik a metaforikus nyelvi kifejezések alapján. Mivel az állapot nem relatív, ez oka lehet annak, hogy a protestáns teológiában a bűnök közötti megkülönböztetésre nem fektetnek hangsúlyt.

A konceptualizációs folyamatban központi szerepet játszik a BŰN CSELEKEDET fogalmi metafora is, amelynek mikéntjére (titkos, törvénytelen stb.) is fény derült a vizsgálati korpuszban. A cselekvést lehet relativizálni, vagyis lehetnek súlyosabb, illetve kevésbé súlyos következményekkel járó cselekedeteink, amelyek különböző bűnökhöz vezetnek, amelyek alól különböző módon kaphatunk feloldozást. Ez a nézet inkább a katolikus egyházhoz áll közel.

Annak kiderítésére, hogy milyen összefüggések fedezhetők fel a fogalmi metaforák forrástartományaként használt különböző élőlények, tárgyak, állapotok, cselekedetek és a céltartomány, vagyis a bűn és annak természete között, további vizsgálatok, az egyes metaforák részletesebb elemzése szükséges.

Forrás

Szent Biblia. Károli Gáspár fordítása. <http://biblia.hit.hu/>. Utolsó elérés: 2013. június 10.

Irodalom

- A Római Katolikus Egyház Katekizmusa. <http://www.szolgalohittan.hu/+KONYVTAR/Hitunk-KrAlapko/Katekizmus/+Katekizmus.htm>. Utolsó elérés: 2013. június 18.
- Bañcerowski J. 2000. *A nyelv és a nyelvi kommunikáció alapkérdései*. Budapest: ELTE BTK.

- Gerébi Gy. 2006. *Vallásfilozófia. A bűn és a rossz*. Budapest: ELTE. http://mmi.elte.hu/szabadbolcseszeti/mmi.elte.hu/szabadbolcseszeti/index8ba1.html?option=com_tanelem&id_tanelem=191&tip=0. Utolsó elérés: 2013. június 16.
- Heidelbergi Káté. <http://www.reformatus.hu/egyhazunk/mutat/6216/>. Utolsó elérés: 2013. június 18.
- Kövecses, Z. 2005. *Metaphor in culture: Universality and variation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kövecses, Z. 2010. *Metaphor. A practical introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Kövecses Z. – Benczes R. 2010. *Kognitív nyelvészet*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Ortutay Gy. (főszerk.) 1977–1982. *Magyar néprajzi lexikon*. Budapest: Akadémiai Kiadó. <http://mek.oszk.hu/02100/02115/html/1-1074.html>. Utolsó elérés: 2013. június 17.
- Veres A. 1993. *Erkölcsteológia*. Eger. 35–37. (Jegyzet.) <http://www.kpszti.hu/h/erkolcsteologia%20jegyzet.pdf>. Letöltve: 2013. június 15.

A TINTA Könyvkiadó kiadványai
megrendelhetők az alábbi címen:
TINTA Könyvkiadó
1116 Budapest, Kiskőrös utca 10.
Tel.: (1) 371 05 01; fax: (1) 371 05 02
E-mail: info@intakiado.hu
www.tintakiado.hu

Nyomdai kivitelezés: Vareg Produkció (www.vareg.hu)
Felelős vezető: Bernwallner Viktor ügyvezető

Az ELTE BTK Alkalmazott Nyelvészeti Tanszéke és a Kodolányi János Főiskola 2013 novemberében Budapesten rendezte meg *Nyelv és kép* címmel az éves Alkalmazott Nyelvészeti Konferenciát. Az elhangzott előadások, illetve az utánuk kialakult viták a témák továbbgondolására készítették az előadókat, így született meg a jelen tanulmánykötet anyaga.

A könyv írásai nyelv és kép viszonyát vizsgálják számos alkalmazott nyelvészeti tudományterület szemszögéből – a nyelvoktatástól a fordítástudományon át a pragmatikáig. A kötetet egyaránt ajánljuk nyelvészeknek és nyelvtanároknak, valamint a nyelvészet iránt érdeklődő doktoranduszoknak és egyetemi hallgatóknak.

A korábbi évek előadásaiból a következő tanulmánykötetek jelentek meg:

- *A szinonimitásról*, 1997;
- *Poliszémia, homonímia*, 1998;
- *Lexikális jelentés, aktuális jelentés*, 1999;
- *Kontrasztív szemantikai kutatások*, 2001;
- *Variabilitás és nyelvhasználat*, 2004;
- *Nyelvi kompetencia – kommunikatív kompetencia*, 2006;
- *Nyelvelmélet – nyelvhasználat*, 2007;
- *Jel és jelentés*, 2008;
- *A kommunikáció nyelvészeti aspektusai*, 2009;
- *Új módszerek az alkalmazott nyelvészeti kutatásban*, 2010;
- *Nyelvi funkciók – stílus és kapcsolat*, 2011;
- *Az interkulturális kommunikáció elmélete és gyakorlata*, 2012;
- *Nyelvhasználat a médiában*, 2013.

KODOLÁNYI JÁNOS FŐISKOLA

www.kodolanyi.hu

ISBN 978 963 409 022 9

9 789634 090229

2940 Ft